

Grażyna J. Kozaczka

„(Re)Konstrukcja tożsamości w polskiej prozie migracyjnej początku XXI wieku:

Rozterki pokolenia 1 ½ w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.”

Analizę konstrukcji czy też rekonstrukcji tożsamości postaci literackich w XXI wiekowej prozie polsko-amerykańskiej i polsko-kanadyjskiej należy rozpocząć od określenia różnicy pomiędzy powieścią migracyjną a etniczną. W rozróżnieniu tych dwóch typów narracji ważną rolę odgrywa zarówno biografia autora jak i struktura samego tekstu. W powieści migracyjnej tworzonej przez migrantów, często w rodzinnym języku, można zwykle wyodrębnić trzy istotne przedziały czasowe. Początek przeważnie skupia się na rozterkach przedwyjazdowych umożliwiając autorowi motywację emigracyjnej decyzji. Druga część to szok spowodowany obcością nowego środowiska oraz trudną konfrontacją migranckich marzeń z rzeczywistością i końcowa trzecia część, w której krystalizuje się stosunek migranta do kraju osiedlenia, przybierając formę akulturacji, asymilacji względnie alienacji. Natomiast proza etniczna jest tworzona przez całkowicie zasymilowanych potomków migrantów, którzy wracają w swojej twórczości nie do ojczyzny przodków, której tak naprawdę nie znają, ale do mocno wyidealizowanego świata dzieciństwa spędzonego w środowiskach migranckich i etnicznych. Werner Sollors definiuje prozę etniczną jako utwory pisane przez, o, albo dla środowisk etnicznych. Uważa on, jak zresztą większość amerykańistów w Stanach Zjednoczonych, że literatura etniczna i migracyjna nawet ta pisana w językach innych niż angielski tworzy niezmiernie ważny nurt literatury amerykańskiej w wielokulturowym społeczeństwie. Aktualnie w Stanach Zjednoczonych czinnie działają pisarze reprezentujący oba wyżej wymienione typy prozy polsko-amerykańskiej.

W przestrzeni granicznej pomiędzy powieścią migracyjną i etniczną, zaistniały niedawno hybrydyczne narracje polsko-amerykańskie i polsko-kanadyjskie autorstwa przedstawicieli generacji 1 ½, do której należą Dagmara Dominczyk i Karolina Waclawiak w Stanach Zjednoczonych oraz Aga Maksimowska w Kanadzie. Wszystkie trzy wyjechały z Polski jako małe dzieci z rodzicami należącymi do solidarnościowej fali emigracyjnej wczesnych lat 1980-tych. Będąc emigrantkami są równocześnie całkowicie zasymilowane w społeczeństwie amerykańskim lub kanadyjskim, jako że właśnie za oceanem zdobyły swoje wykształcenie poczynając od nauczania początkowego aż po studia uniwersyteckie. I co ważne, czynnie uczestniczą w tworzeniu kultury kraju osiedlenia. Pisząc o migracyjnym pokoleniu 1 ½, Mark Ellis i Gunnar Almgren twierdzą, że właśnie ta generacja boryka się ze szczególnymi trudnościami w konstrukcji tożsamości spowodowanymi brakiem wpływu na decyzję o emigracji.

Artykuł „(Re)Konstrukcja tożsamości w polskiej prozie migracyjnej początku XXI wieku: Rozterki pokolenia 1 ½ w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie,” poświęcony jest problemowi konstrukcji tożsamości etnicznej w wybranych angielsko-języcznych powieściach pokolenia 1 ½. Analiza trzech częściowo autobiograficznych powieści, *How to Get into the Twin Palms* (Jak dostać się do klubu pod dwoma palmami) Karoliny Waclawiak, *The Lullaby of Polish Girls* (Kołysanka polskich dziewcząt) Dagmary Dominczyk oraz *Giant* (Olbrzymka) Agi Maksimowskiej sugeruje istnienie ścisłego związku pomiędzy literacką konstrukcją etnicznej i genderowej tożsamości oraz zwraca uwagę na wpływ solidarnościowej przeszłości rodziców bohaterki literackiej na ich osobowość. Waclawiak, Dominczyk i Maksimowska piszą w języku angielskim i wydają swoją prozę w kraju osiedlenia.

W dużej mierze analiza powieści Waclawiak, Dominczyk i Maksimowskiej korzysta z narzędzi antropologii kulturowej, rozpatrującej interakcje między swojskością i obcością, jak również z teorii feministycznej ze szczególnym uwzględnieniem elementów klasowych. Punktów

odniesienia i analogii dla tekstów polsko-amerykańskich poszukuje w innych literaturach etnicznych powstających w Stanach Zjednoczonych, a nie w literaturze polskiej.

Bibliografia:

Boelhower, William Q. "The Immigrant Novel as Genre." *MELUS*. Vol. 8. No.1
1981. 3-13.

Ellis, Mark and Gunnar Almgren, 'Local Contexts of Immigrant and Second-Generation Integration in the United States', *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Vo. 35. No.7. (2009): 1059-1076.

Sollors, Werner. *Beyond Ethnicity: Consent and Descent in American Culture*. New York: Oxford University Press, 1986.

-----, "Introduction." *The Invention of Ethnicity*. Ed. Werner Sollors. . New York: Oxford University Press, 1989. ix-xx.

-----, *Ethnic Modernism*. Cambridge: Harvard University Press, 2008.